

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående förhinder till vidare av livförsäkringsaktiebolagens utdelning av vinst till aktieägarna m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 333, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Hermansson* i Norrköping hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamma åtgärder i syfte att tillsvidare förhindra livförsäkringsaktiebolagens utdelning av vinst till aktieägarna samt att ävenledes tills vidare förebygga att ömsesidiga livförsäkringsbolag med garanti- eller förlagskapital återbetala detta till respektive garanti- eller förlagsbolag.

Beträffande de skäl som föranlett motionärens hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande över motionen från försäkringsinspektionen. I anledning härav har yttrande inkommit från inspektionen, som jämväl bifogat yttranden från Svenska livförsäkringsbolags förening samt från försäkringsaktiebolaget Skandia och livförsäkringsaktiebolaget Nordstjernan. Yttrandena hava såsom bilagor fogats vid detta utlåtande. Utskottet får tillika hänvisa till försäkringsinspektionens i Sveriges officiella statistik ingående tryckta berättelse rörande enskilda försäkringsanstalter år 1937, vilken berättelse omförmäles i vissa av yttrandena.

I fråga om *de nu gällande lagbestämmelserna* för försäkringsrörelsen i vårt land vill utskottet förutskicka följande:

De i motionen åsyftade enskilda försäkringsanstalternas verksamhet regleras i huvudsak av *lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse*. Där i stadgas bl. a., att försäkringsrörelse må, förutom av statlig anstalt, drivas endast av *försäkringsaktiebolag* eller av bolag eller förening, grundad på delägarnas ömsesidiga ansvarighet (*ömsesidigt försäkringsbolag*). De i lagen upptagna bolagsrättsliga bestämmelserna överensstämmer i stort sett med motsvarande stadganden i allmänna aktiebolagslagen. Dessutom finnas emellertid åtskilliga strängare bestämmelser. Sålunda stadgas i 3 §, att å försäkringsaktiebolags bolagsordning skall sökas Konungens stadfästelse. Avser bolagets rörelse livförsäkring, eller avser rörelsen annat slag av försäkring för all framtid eller för längre tid än tio år, skola tillika upprättas bestämmelser angående vissa grunder för försäkringsverksamheten samt därå sökas Konungens stadfästelse. Vilka dessa grunder äro angivas närmare i 7 §, som därutinnan beträffande livförsäkringsrörelse föreskriver, att grun-

der skola upprättas bl. a. beträffande beräkning av försäkringspremier och premiereserv samt beräkning och fördelning av den vinst, som må tillkomma försäkringstagarna.

Beträffande ömsesidiga försäkringsbolag förekomma i 117 och 123 §§ motsvarande bestämmelser som de ovan antydda, enligt 3 och 7 §§ för försäkringsaktiebolag gällande. Vidare stadgas i 118 §, att delägare i ömsesidigt försäkringsbolag äro försäkringstagarna, vilka i regel svara personligen för bolagets förbindelser, samt i 119 §, att ömsesidigt försäkringsbolag icke må, där ej särskilda skäl till undantag förefinnas, bildas utan garantikapital. I bolagsordningen för ömsesidigt försäkringsbolag skall enligt 121 § bl. a. angivas grunderna för utövande av rösträtt och fattande av beslut å bolagsstämma med särskilt angivande, där garantikapital förskjutes, huruvida och i vilken mån delägare skall vara utesluten från rösträtt och sådan rätt tillkomma garant. I övrigt ansluta sig reglerna för ömsesidiga försäkringsbolag i de rent bolagsrättsliga delarna så nära som möjligt till bestämmelserna angående försäkringsaktiebolag.

För de båda slagen av försäkringsanstalter upptagas gemensamma bestämmelser om försäkringsfond och säkerhetsfond. Sålunda stadgas i 213 §, att de i 7 och 123 §§ omförmälda grunderna för beräkning av försäkringspremier och premiereserv för livförsäkring skola angiva den räntefot, det dödlighetsmått eller andra riskmått och de antaganden beträffande omkostnaderna som skola läggas till grund för beräkningen. Prövningen av dessa faktorer tager huvudsakligen sikte på att antagandena skola vara fullt betryggande med hänsyn till bolagets möjlighet att fullgöra sina åtaganden.

Tillsyn å försäkringsbolagen utövas av försäkringsinspektionen, till vilken försäkringsbolag enligt 226 § årligen skall insända förvaltningsberättelse jämte åtskilliga andra uppgifter. Bolag, som driver livförsäkringsverksamhet, skall därjämte ingiva av bolagets aktuarie upprättade redogörelser, i vilka bl. a. skall angivas i vad mån det verkliga förloppet av verksamheten under året avvikit från de enligt 7 eller 123 § uppgjorda grunder för densamma. I 228 § föreskrives, att om avvikelse sker från lagen eller från bolagsordningen eller från övriga för bolagets verksamhet stadfästa grunder, försäkringsinspektionen äger förelägga bolaget att vidtaga de åtgärder, som prövas erforderliga för rättelses vinnande. Detsamma gäller, där det visar sig, att de till redovisning av föreskriven försäkringsfond eller premieåterbäringsreserv avsatta tillgångar icke äro tillräckliga. Finner försäkringsinspektionen bolagsordningen eller övriga för bolagets verksamhet stadfästa grunder icke längre vara betryggande, äger inspektionen göra anmälan där- om hos Konungen, som, där så prövas erforderligt, förelägger bolaget att vidtaga åtgärder för rättelses vinnande. Ha åtgärder, som sålunda föreskrivits, icke vidtagits inom förelagd tid, ankommer på Konungen att förbjuda fortsättning av bolagets verksamhet och förordna, att bolaget skall träda i likvidation.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 januari 1937 tillkallades särskilda sakkunniga att verkställa utredning angående försäkringsverksamheten.

Såsom direktiv för utredningen gäller bland annat: Utredningen bör avse att belysa och enligt sunda försäkringsrättsliga principer tillrättalägga samtliga de spörsmål, som äro av betydelse på försäkringsväsendets område. Sålunda skall utredningen upptaga till behandling spörsmålet, huruvida inom livförsäkringen vinsttilldelningen till de försäkrade inom en viss generation bör bestämmas under särskilt hänsynstagande till avkastningen från de placeringar, som härröra från just denna generations premieinbetalningar, eller om en utjämning mellan olika generationer av försäkringstagare bör ske och i så fall i vilken utsträckning. Vidare bör undersökas frågan om vinstfördelningen mellan olika grupper (årgångar) av försäkringstagare i de fall, då olika premienivåer tillämpats för dessa skilda grupper. Utredning bör verkställas angående omformning av gällande bestämmelser rörande såväl de ömsesidiga bolagen som aktiebolagen i sådan riktning, att de i olika avseenden möjliggöra en rationell anpassning av livförsäkringsverksamheten efter växlande ekonomiska förhållanden. I samband härmed böra samtliga livförsäkringen avseende stadganden av teknisk art granskas och underkastas den omarbetning, som med hänsyn till vunnen erfarenhet kan anses påkallad. Likaledes skall undersökas, huruvida och i vad mån gällande bestämmelser rörande vilka värdehandlingar, som få användas för redovisning av försäkringsfonden för livförsäkringar, böra revideras. Utredningen bör klarlägga dels behovet av revision av nuvarande bestämmelser om livförsäkringsbolagens ombud dels ock huruvida bestämmelser i detta hänseende böra införas på skadeförsäkringens område. Annullationsfrågan bör upptagas till undersökning för bedömande av vilka åtgärder, som böra vidtagas för att i görligaste mån minska annullationerna utan att dock försäkringsverksamhetens socialt önskvärda utveckling stäckes. Den hittills tillämpade anordningen i fråga om premiesättningen inom skadeförsäkringen bör bliva föremål för utredning. Ytterligare bör tagas under övervägande frågan om försäkringsinspektionens befogenheter och tillsynsbestämmelsernas utformning. Tillika bör övervägas, vilka åtgärder, som kunna vidtagas till vinnande av möjlighet för en — av parterna oberoende — sakkunnig prövning av uppkommande tvistefrågor. Utredningen bör söka utröna, på vilka vägar ett verkligt inflytande på försäkringsbolagens ledning kan beredas försäkringstagarna. Åtgärder böra övervägas i syfte att förebygga val av styrelseledamöter, som överskridit viss åldersgräns. Det bör undersökas, om ej i försäkringstagarnas intresse möjligheter böra beredas det allmänna att inskrida till nedbringande av oskäligt höga förvaltningskostnader. Slutligen bör undersökas, huruvida erfarenheterna från den nuvarande lagstiftningens tillämpning göra en revision även på andra punkter påkallad. Med hänsyn till att aktiebolagslagstiftningen är föremål för särskild utredning

bör dock behandlingen av frågor av rent bolagsrättslig natur uppskjutas, till dess förslag föreligger beträffande den allmänna aktiebolagslagen.

Utredningen väntas bliva slutförd under första halvåret 1940.

Utskottet. Givetvis får livförsäkringsverksamhetens bedrivande icke domineras av enskilda ekonomiska intressen utan bör verksamheten anordnas på ett ur allmän social synpunkt ändamålsenligt sätt. Försäkringsinspektionen har också i skrivelse den 29 januari 1938 till Svenska livförsäkringsbolags förening i anledning av en mellan bolagen träffad överenskommelse att tills vidare ej utdela vinst till försäkringstagarna uttalat, att inspektionen funne det naturligt att jämväl utdelning till aktieägare och garantier av vinst här- rörande från livförsäkringsrörelsen tills vidare inställdes. I sitt i före- varande ärende avgivna yttrande har inspektionen förklarat att den med nyssnämnda uttalande avsåg, att en sådan åtgärd borde hava legat i bolags- ledningarnas intresse, då en fortsatt utdelning kunde för försäkringstagar- na, vilkas vinstutdelning helt inställts, te sig såsom obillig. I motionen har bl. a. uppgivits att beträffande åtskilliga av våra livförsäkringsföretag fara för soliditeten föreligger, väsentligen till följd av det kraftiga räntefall som ägt rum under de sista tio åren. Något belägg för denna uppgifts riktighet gives icke i motionen, och försäkringsinspektionen har i sitt över motionen avgivna yttrande förklarat sig sakna kännedom om några siffror — of- ficiella eller andra — på vilka ett sådant uttalande skulle kunna grundas. Icke heller eljest vinner motionen stöd av vad i yttrandena anförts.

Såsom av utskottets redogörelse framgår är frågan om revision av be- stämmelserna rörande försäkringsväsendet föremål för utredning av sär- skilda sakkunniga. Därvid torde jämväl de spörsmål som behandlas i motio- nen komma att ägnas uppmärksamhet. På grund härav får utskottet hem- ställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 maj 1939.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Schlyter*, *Karl Emil Johanson**, *Karl Karlsson*, *Karl Johan Olsson*, *Verner Andersson*, *Brandt* och *Anton Svensson*;

från a n d r a kammaren: herrar *Bergquist*, *Lindqvist*, *Lindmark*, *Olsson* i Melle- rud, *Gezelius*, *Lindberg* i Stockholm, *Lindahl* och *Gustafsson* i Lekåsa*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

*Bilaga A.*KUNGL. FÖRSÄKRINGS-
INSPEKTIONEN

Till Riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 17 februari 1939 har Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsinspektionen att avgiva och direkt till utskottet inkomma med utlåtande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 333, av herr Hermansson angående förbud dels mot utdelning till försäkringsaktiebolags aktieägare dels mot återbetalning av ömsesidiga försäkringsbolags förlagskapital.

Försäkringsinspektionen, som berett Svenska livförsäkringsbolags förening tillfälle att yttra sig, har från nämnda förening emottagit ett utlåtande med bifogat särskilt yttrande från försäkringsaktiebolaget Skandia och livförsäkringsaktiebolaget Nordstjernan. Då i förstnämnda utlåtande upprepade gånger hänvisas till försäkringsinspektionens redogörelse för år 1937, får inspektionen med nämnda skrivelser översända även denna redogörelse. I anledning av remissen får försäkringsinspektionen anföra följande.

Försäkringsinspektionen har sig icke bekant, vad motionären avser med uttrycket »på minussidan av soliditetsgränsen». Ett livförsäkringsbolags möjligheter att fullgöra sina förpliktelser gentemot försäkringstagarna är beroende på räntefot, dödlighet och omkostnader. Då dessa tre faktorerers framtida utveckling är oviss, måste för en balansräknings uppgörande — vilken åtgärd ju är nödvändig för »soliditetsgränsens» bestämning — vissa antaganden göras rörande de tre nämnda faktorernas framtida förhållande. Härav följer, att ett uttalande rörande »soliditetsgränsen» utan samtidigt angivande av de antaganden rörande framtida räntefot, dödlighet och omkostnader, vilka tillämpats vid bestämningen av denna gräns, saknar varje som helst innebörd.

Att angiva sådana antaganden, vilka under alla omständigheter kunna anses betryggande, är givetvis omöjligt. Skulle räntan sjunka ned till exempelvis 1 %, och denna räntenivå läggas till grund vid balansräkningens uppgörande, komma förmodligen alla livförsäkringsbolag under »soliditetsgränsen». Huruvida motionärens förmodan, att detsamma skulle inträffa, redan om räntefoten från nuvarande nivå skulle falla ytterligare någon procent, är riktig, kan ej bedömas utan mycket ingående undersökning. (Försäkringsinspektionen har uppfattat nämnda förmodan som hänförande sig till nyplaceringsräntan — ej till bolagens medelränta.) Vilka de antaganden rörande räntefot, dödlighet och omkostnader än må vara, på vilka motionären stöder sitt uttalande, att ett tiotal av våra livförsäkringsföretag ligga på minussidan av »soliditetsgränsen», saknar försäkringsinspektionen kännedom om några siffror — officiella eller andra — på vilka ett sådant uttalande skulle kunna grundas.

De antaganden av ovan nämnt slag, som skola tillämpas av livförsäkringsbolagen vid beräkning av premiereserven — den dominerande skuld-

posten i livförsäkringsbolags balansräkning — finnas angivna i bolagens av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Nu gällande grunder för beräkning av premiereserven fastställdes av Kungl. Maj:t efter tillstyrkande av försäkringsinspektionen under åren 1937 och 1938. De föreskriva för alla livförsäkringsbolag utom två bland annat ett ränteantagande av 3 %, vilket gäller även sådana tidigare avslutade försäkringar, för vilka premien beräknats med tillämpning av högre räntefot. Vidare innehålla grunderna vissa övergångsbestämmelser, vilka medgiva bolagen rätt att under de närmaste åren avsätta en viss lägre premiereserv, varigenom möjliggöres en successiv höjning av premiereserven från det belopp, som framkom vid tillämpning av de äldre grunderna, till det belopp, som de nya grunderna, fullt genomförda, betinga. Innan inspektionen tillstyrkte dessa övergångsbestämmelser, hade inspektionen övertygat sig om bolagens möjligheter att genomföra den successiva övergången. Då livförsäkringsbolagen fullgjort de avsättningar till premiereserv, som enligt dessa grunder krävas, måste motionärens uttalande rörande bolagens soliditet basera sig på antaganden, vilka innebära större säkerhet än de av Kungl. Maj:t fastställda grunderna. Givetvis kunna olika uppfattningar hysas rörande bland annat den räntefot, som lämpligen bör läggas till grund vid premiereservens beräkning, och inspektionen har tidigare av bolagen begärt vissa utredningar för att kunna bättre överblicka de problem, som resa sig vid en eventuell övergång till lägre räntefot än 3 %. Emellertid har inspektionen icke för närvarande ansett sig böra framställa något krav på en sådan övergång, oaktat den räntefot, på vilka premierna för nya försäkringar baserats, för samtliga livförsäkringsbolag fastställts till 2,5 %.

I en skrivelse den 18 januari 1938 anhöll Svenska livförsäkringsbolags förening om ett uttalande av försäkringsinspektionen i anledning av en mellan bolagen träffad överenskommelse att tills vidare ej utdela vinst till försäkringstagarna. Med hänsyn till tveksamheten, huruvida det i grunderna för premiereservens beräkning gjorda ränteantagandet — 3 % — kunde anses betryggande även för framtiden, uttalade inspektionen i en skrivelse den 29 januari 1938 dels att inspektionen ansåge den överenskomna åtgärden välbetänkt, dels att inspektionen funne det naturligt, att utdelning till aktieägare och garantier av vinst härrörande från livförsäkringsrörelsen tills vidare inställdes. Inspektionen avsåg med senare delen av detta uttalande, att en sådan åtgärd borde ha legat i bolagsledningarnas intresse, då en fortsatt utdelning kunde för försäkringstagarna, vilkas vinstutdelning helt inställts, te sig såsom obillig.

Som motionären antyder, har man att räkna med, att frågan om utdelning till aktieägare kommer att behandlas av den nu sittande försäkringsutredningen. Inspektionen kan icke för sin del finna, att frågan är av den betydelse i ekonomiskt avseende, att ett lösbrytande av densamma från det övriga utredningsarbetet vore påkallat, i all synnerhet som försäkringsutredningen väntas bli färdig under första halvåret 1940. Detsamma gäller även frågan om förbud mot återbetalning av ömsesidiga livförsäkringsbolags förlagskapital. Inspektionen är för sin del ej heller övertygad om att ett förbud mot återbetalning av förlagskapital för samtliga bolag vore till gagn för livförsäkringstagarna. Även motionären har såväl i förevarande motion som i en tidigare (motion nr 605 i andra kammaren 1936) framhållit vissa olägenheter för försäkringstagarna, som förlagskapitalets bibehållande medför.

Till stöd för, vad försäkringsinspektionen ovan anfört beträffande den eko-

nomiska betydelsen av fortsatt utdelning till aktieägare i livförsäkringsbolag, må följande siffror nämnas. Sedan övergång till lägre räntefot vid premiereservberäkningen påbörjades i bokslutet för år 1934, ha bolagen till premiereserven utöver, vad de tidigare gällande grunderna skulle ha betingat, avsatt i runt tal 130 miljoner kronor. Detta belopp utgör över hälften av den förstärkning av premiereserven, som övergången till nu gällande grunder — fullt genomförd — beräknats kräva. Det belopp, som under de fyra åren 1934—1937 från bolagens direkta livförsäkringsrörelse gått till aktieägare och garanter, utgör i runt tal 2 miljoner kronor, således mindre än två procent av den samtidigt verkställda premiereservförstärkningen. Närmare hälften av sistnämnda belopp eller 900 000 kronor härrör från ett enda bolag, nämligen det av motionären som exempel nämnda livförsäkringsaktiebolaget Nordstjernan. Med hänsyn till detta bolags starka ekonomiska ställning är emellertid icke heller denna utdelning av sådan betydelse, att den skulle kunna motivera en särbehandling av frågan.

Beträffande övriga i motionen gjorda uttalanden vill inspektionen anföra följande.

Motionären betecknar livförsäkringsaktiebolaget Nordstjernans avsättning till säkerhetsfond och utjämningsreserv såsom tillförda aktieägarna. Detta är, som av lagen om försäkringsrörelse och förarbetena till densamma samt av bolagets grunder framgår, oriktigt. Dessutom avsåg avsättningen till säkerhetsfonden endast att öka denna fond så, att summan av densamma och premieåterbäringsreserven skulle uppgå till det belopp, som sagda lag genom föreskrifterna i 218 § åsyftar, vilket för närvarande ej kunnat uppnås genom avsättning till premieåterbäringsreserven.

De förändringar beträffande livförsäkringsaktiebolaget Victorias verksamhet, som genomfördes hösten 1936, betecknar motionären som ett fallissemang. Försäkringsinspektionen vill upplysningsvis meddela, att dessa förändringar icke förorsakades av bristande tillgångar utan därav, att en allt för stor del av tillgångarna utgjordes av värdehandlingar av sådant slag, som inspektionen med hänsyn till lagens bestämmelser icke ansåg sig kunna godkänna som redovisning för försäkringsfond. Vad angår motionärens i detta sammanhang gjorda uttalande om försäkringsinspektionens bristande befogenhet, saknar inspektionen anledning att ingå på detsamma, då denna fråga enligt av handelsministern givna direktiv skall behandlas av den tidigare nämnda försäkringsutredningen.

Med stöd av vad ovan anförts får försäkringsinspektionen avstyrka bifall till motionen.

Stockholm den 13 mars 1939.

O. A. Åkesson.

Per Hasselrot.

Sven J. Lindeberg.

Ragnar Wollert.

H. Prawitz.

Bilaga B.

Till Kungl. Försäkringsinspektionen.

Sedan Kungl. Försäkringsinspektionen berett Svenska Livförsäkringsbolags Förening tillfälle inkomma med yttrande över en av herr Hermansson i Norrköping vid årets riksdag väckt motion angående förhinder till vi-

dare av livförsäkringsaktiebolagens utdelning av vinst till aktieägarna m. m., får föreningen härmed anföra följande.

Motionären fotar sina yrkanden på uppfattningen, att livförsäkringsväsendet skulle på grund av ränteutvecklingen befinna sig i ekonomiskt nödläge. Som stöd för denna pessimistiska uppfattning göras en rad påståenden. I den mån dessa påståenden icke avse enskilda bolag återgivas de i kommentarer här nedan i den ordning, i vilken de återfinnas i motionen. Ett särskilt yttrande från Försäkringsaktiebolaget Skandia och Lifförsäkrings Aktiebolaget Nordstjernen bilägges.

1. Att döma av tillgängliga officiella siffror skulle enligt motionären situationen vara den »att icke mindre än ett 10-tal av våra 19 livförsäkringsbolag — — — stå på minussidan av soliditetsgränsen». De officiella siffrorna giva emellertid tvärtom vid handen, att bolagen med bibehållande av avsevärda extra reserver och övernärden på tillgångarna år efter år kunnat förverkliga den premiereservförstärkning, som enligt de av Kungl. Maj:t stadfästa grunderna blivit föreskriven för övergången till lägre antagen räntefot. Jämför också Försäkringsinspektionens berättelse för år 1937, sid. 24⁺, där det anföres »att amorteringen i genomsnitt skett i betydligt hastigare tempo än som motsvarar de minimikrav, som grundernas amorteringsplan innehålla».

Huruvida de stadfästade övergångsbestämmelserna få anses för framtiden betryggande låter sig icke utläsa ur de officiella siffrorna. Ej heller är det möjligt att verkställa jämförelse mellan olika bolag utan ingående kännedom om interna förhållanden. Även med sådan kännedom är man emellertid här inne på ett svårbedömligt spörsmål, något som icke kan vara obekant för motionären i hans egenskap av sakkunnig i Försäkringsutredningen.

2. Orsaken till bolagens räntesvårigheter påstår motionären framförallt vara, att de flesta försäkringsavtal, som avslutas, närmast äro att förlikna vid sparkasseräkning med avtalade fasta insättningar och med av bolagen garanterad räntefot. Detta påstående motsäges av bl. a. det förhållandet, att kapitalutbetalningar för dödsfall och kapitalutbetalningar vid utlupen försäkringstid väga ungefär jämnt i aktiebolagen och förhålla sig som 3:5 i de ömsesidiga bolagen (jmf. Försäkringsinspektionens berättelse för 1937, sid. 89). Inom folkförsäkringen har den korta blandade liv- och kapitalförsäkringen, vilken motionären tydligen åsyftar, större vikt än inom den stora livförsäkringen. Det kan då vara av intresse att anföra, att i Livförsäkrings-Aktiebolaget De Förenade, det enda bolag, som uteslutande meddelar folkförsäkring, själva försäkringsmomentet har en sådan omfattning, att bolagets överskott för år 1937 på riskrörelsen (underdödlighetsvinsten) uppgick till ett belopp, som motsvarade 0,9 % av premiereserven vid årets början. Av vad sålunda anförts framgår, att riskmomentet är av sådan storleksordning, att detta lämnar en avsevärd kompensation för nedgången i räntefoten.

Ur social synpunkt är det otvivelaktigt i hög grad önskligt, att de s. k. protektiva försäkringssätten få ökad vikt, och därpå arbetas också målmedvetet i svenskt livförsäkringsväsende. Men då det gäller nu pågående fondförstärkning, ligger saken alldeles omvänt till mot vad motionären föreställt sig. De mycket korta försäkringarna medföra för bolagen ringa ränterisk, medan det omvända gäller långtidskontrakten. Saken illustreras kanske bäst därav, att som regel i folkförsäkringen relativt mindre belopp behöva tagas i anspråk för fondförstärkningarna än i den stora livförsäkringen.

3. Motionären påstår, att, om räntan på bolagens placeringar skulle ytterligare sjunka någon procent, detta torde innebära, att så gott som samtliga livförsäkringsföretag skulle efter relativt kort tidrymd bliva urståndsatta att fullgöra sina avtalsenliga förpliktelser mot försäkringstagarna. Föreningen har genom förfrågningar övertygat sig om, att bolagens medelränta fortfarande i allmänhet håller sig omkring 4 % -nivån (jmf. också tabellen över bolagens medelränta i Försäkringsinspektionens berättelse, sid. 20⁺). En sänkning till 3 % skulle, tvärt emot motionärens påstående, näppeligen medföra någon oöverkomlig svårighet för något enda av våra livförsäkringsbolag. Om den framtida ränteutvecklingen veta vi föga. Med hänsyn till stabiliteten i bolagens placeringar torde dock redan nu kunna sägas, att — även om räntan på nyplaceringar under en följd av år kommer att ligga under 3 % — den tid är avlägsen, då medelräntan kommer att sjunka under 3 %. Detta hindrar emellertid icke, att det kan bli önskvärt att framskapa en räntemarginal genom anpassning — visserligen under en avsevärd övergångstid — till lägre räntefot än 3 %.

4. Motionärens framhållande av att livförsäkringsbolagen beslutat inställa all utbetalning av premieåterbäring och vinst föranleder den kompletterande anmärkningen, att bolagen alltjämt utbetala betydande belopp av tidigare uppsamlad premieåterbäring och vinst samt att ännu år 1937 — det senaste år, för vilket officiella statistiska uppgifter föreligga — av årets överskott överfördes till premieåterbärings- och vinstfonder ett sammanlagt belopp av 1 721 000 kronor (se Försäkringsinspektionens berättelse, sid. 96 och 97).

5. Motionären förbiser, att mellan vinsten till försäkringstagare och utdelningen till aktieägare eller garantier föreligger en väsensskillnad. Vinsten till försäkringstagarna utgör ett återbärande av för mycket erlagda premier, som alltså måste upphöra, om premierna visa sig otillräckliga. En indragning eller reduktion av denna vinst innebär vidare icke någon konfiskation av medel, utan vad som innehållits kommer försäkringstagarna, och endast dessa, till godo.

Utdelningen till aktieägare eller garantier är däremot att betrakta som ränta å tillskjutet kapital. I flera bolag, där aktierna helt eller delvis äro tillgångar i andra bolags livförsäkringsrörelse, skulle en indragning av utdelningen utan verkligt tvång t. o. m. innebära ett missgynnande av de senare bolagens livförsäkringstagare.

Är emellertid något bolags ställning sådan, att dess förmåga att infria sina försäkringsförpliktelser måste allvarligt sättas i fråga, är det naturligtvis riktigt, att någon utdelning icke bör förekomma, ty då är just det fall för handen, att garantien till säkerställande av försäkringsavtalen genom aktie- eller förlagskapitalet aktualiserats. Ett inställande av utdelningen kan givetvis ske även av andra skäl. Så har också för 1937 skett i ett livförsäkringsaktiebolag, utan att dess soliditet varit ifrågasatt.

6. De ömsesidiga bolagens förlagskapital äro skuldsummor, som naturligtvis måste förräntas. Iluruvida i nuvarande läge en återbetalning av förlagskapitalet bör ske eller icke, låter sig icke generellt avgöra. Man får våga fördelen av en för framtiden minskad ränteutgift mot nackdelen av minskad kapitalstyrka. Att genom lagstiftning införa ett kategoriskt förbud mot återbetalning tillsvidare av förlagskapital, kan sålunda i enskilda fall rent av visa sig komma att skada försäkringstagarnas intressen.

Av förestående utredning framgår, att de berörda av motionären framförda påståendena icke äro hållbara. Allt dylika påståenden framförts är

synnerligen beklagligt dels med hänsyn till den märkbara oro, som de vållat bland livförsäkringstagare i landet, dels med hänsyn till de svårigheter i anskaffningsverksamheten, som härigenom åsamkats bolagen samt deras inspektörer och ombud.

Under återopande av vad sålunda anförts får föreningen hemställa, att Kungl. Försäkringsinspektionen måtte avstyrka bifall till motionen.

Stockholm den 6 mars 1939.

För SVENSKA LIVFÖRSÄKRINGSBOLAGS FÖRENING

F. Lundberg.

Bilaga C.

Till Svenska Livförsäkringsbolags Förening.

Sedan undertecknade bolag lämnats tillfälle inkomma med yttrande i anledning av herr Hermanssons i Norrköping motion nr 333 i andra kammaren, få vi härmed anförä följande.

Till en början må påpekas, att motionären synes sakna kännedom om de bestämmelser, som gälla för de svenska livförsäkringsbolagen rörande avsättning till och disposition av säkerhetsfond och utjämningsreserv, då han på tal om dispositionen av behållningen å Nordstjernans livförsäkringsrörelse sammanställer utdelningen till aktieägarna med avsättningen till förenämnda fonder under rubriken: »Summa direkt eller indirekt till aktieägarna.» Beträffande säkerhetsfonden finnas som bekant i gällande lag om försäkringsrörelse särskilda bestämmelser rörande avsättning till denna fond och densammas nedsättning. Enligt Nordstjernans grunder gälla följande bestämmelser för utjämningsreservens användning: »Utjämningsreserven må användas endast till att helt eller delvis täcka förlust på dödlighet, sjuklighet och invaliditet samt efter sådan disposition kvarstående förlust å rörelsen i dess helhet, i den mån densamma icke kan täckas av andra till framtida förfogande avsatta medel.» Avsättningar till dessa fonder krävas under normala tider i konsoliderande syfte. Att dylika avsättningar gjorts av Nordstjernan i 1937 års bokslut torde i och för sig utgöra ett gott bevis på bolagets inneboende styrka.

Med anledning av motionärens påstående att »Nordstjernans fortsatta aktieutdelning kan knappast betraktas som något annat än ett rent finansintresse från kapitalägarnas sida» få vi framhålla följande: Med inköpet av Nordstjernan avsåg Skandia att genom ett intimt samarbete såväl mellan de båda bolagen som ock mellan Nordstjernan och det av Skandia likaledes ägda Försäkrings-Aktiebolaget Norden kunna för de tre bolagen utvinna organisatoriska fördelar samt att därigenom för samtliga bolagen uppnå väsentliga omkostnadsbesparingar till försäkringstagarnas fromma. De åsyftade fördelarna hava redan kommit till synes och torde i än högre grad komma att framträda, sedan det påbörjade samarbetet inom den inre och yttre förvaltningen kunnat till fullo genomföras. De besparingar, som sam-

arbetet med Skandia innebär för Nordstjernans såväl yttre som inre organisation, uppgå redan nu till ett betydande belopp jämfört med Nordstjernans utdelning till sina aktieägare. Denna utdelning, som är maximerad till 9 % av aktiernas nominella värde, har redan långt innan Skandia övertog Nordstjernan utgått med detta belopp.

Vidare vilja vi påpeka, att aktieutdelningen i Nordstjernan icke är beroende av någon enskild persons intresse. Utdelningen bestämmes nämligen uteslutande av Skandia, som jämte sina dotterbolag Försäkringsaktiebolaget Freja och Försäkrings-Aktiebolaget Norden äger samtliga aktier i Nordstjernan med undantag av 40 stycken à nom. 100 kr. pr styck. Då Skandia vid Nordstjernans bolagsstämmor låtit en del av aktierna representeras av Nordstjernans styrelseledamöter och Skandia närstående personer, har man endast följt en allmänt utbredd praxis inom bolag, som ägas av annat företag.

Den i 1937 års styrelseberättelse redovisade årsbehållningen i Nordstjernan har framkommit efter högst betydande extra avsättningar till premiereserven och därmed följande motsvarande pantsättning av värdehandlingar till förmån för bolagets försäkringstagare. Den av Kungl. Maj:t i grunderna fastställda successiva förstärkningen av premiereserven, vilken skulle vara fullgjord senast vid bokslutet för år 1945, kommer att vara helt fullgjord redan i bokslutet för år 1938 och detta endast genom anlitaandet av årliga överskottsmedel och utan att bolagets fria fonder behöva tagas i anspråk. Det är samtidigt vår avsikt att till förmån för försäkringstagarna ytterligare konsolidera bolaget genom att påbörja en övergång till lägre räntefot för beräkning av premiereserven för hela försäkringsbeståndet. Vi våga därför påstå, att Nordstjernan tillfredsställer synnerligen höga anspråk på soliditet.

Mot motionärens sätt att jämföra Nordstjernan med »det för någon tid sedan aktuella fallet Liv-Victoria» måste vi inlägga en bestämd gensaga. Såvitt vi ha oss bekant har mot Nordstjernans sätt att sköta sin verksamhet icke någon befogad anmärkning riktats. Nordstjernan arbetar med kostnader, som ligga under genomsnittet. Med hänsyn till soliditeten torde Nordstjernan höra till de allra starkaste av de svenska livförsäkringsbolagen, vilket bl. a. kommer till uttryck i de fria fondernas storlek i förhållande till bolagets rörelse.

I förbigående vilja vi framhålla, att motionären uppenbarligen misstolkat vad som skedde ifråga om Liv-Victoria hösten 1936. Aktiemajoriteten inköptes av ett konsortium av fem försäkringsbolag. De nya ägarna genomförde omedelbart sådana reformer i bolagets administration, att inga anmärkningar av den art, som tidigare framställts mot bolaget, skulle kunna göras av tillsynsmyndigheten.

Med anledning av vad ovan sagts angående Nordstjernans soliditet finnes för närvarande enligt vårt förmenande icke något som helst skäl för Nordstjernan att indraga aktieutdelningen. Beträffande Nordstjernans rätt att giva utdelning vilja vi i övrigt endast understryka de rent principiella synpunkter i denna fråga, som vi utgå ifrån komma att framföras i föreningens yttrande.

Oaktat det icke kan av motionen direkt utläsas, att densamma åsyftar även Skandia, anse vi oss böra framhålla följande.

Skandias livförsäkringsrörelse är skild från bolagets övriga rörelse. All å livförsäkringsrörelsen uppkommande behållning med undantag för en garanterad å 25 000 kr. tillfaller således de försäkrade. För fullgörande av försäkringsförpliktelserna disponerar livförsäkringsrörelsen förutom över

lagstadgade fonder även över mycket betydande fria reserver. Enbart på grund av dessa reserver torde därför Skandias livförsäkringsrörelse såsom sådan få anses motsvara högt ställda krav på soliditet. Liksom Nordstjernan kommer Skandia i 1938 års bokslut att redovisa premiereserven för hela livförsäkringsrörelsen efter 3 % räntefot, och vi hava för avsikt att omedelbart påbörja en övergång till lägre räntefot. Livförsäkringsförbindelsernas fullgörande garanteras dock icke endast med livförsäkringsrörelsens egna medel utan jämväl med aktieägarnas samtliga egna fonder, vilka för närvarande uppgå till omkring 36 milj. kr. För utdelningen till Skandias aktieägare spelar förenämnda garantränta å 25 000 kr. icke någon roll. Med hänsyn till livförsäkringsrörelsens starka ställning finnes emellertid icke någon anledning för Skandias aktieägare att icke uttaga denna garantränta. Härtill vilja vi tillägga, att motionären med tanke på Skandias utdelning till sina aktieägare väl näppeligen kan mena, att dessa skulle avstå från utdelning, därför att deras fonder under givna förutsättningar utgöra en extra reserv för bolagets livförsäkringsrörelse utöver den säkerhet, som denna rörelses egna fria reserver erbjuda. Detta så mycket mindre som livförsäkringsrörelsen på sätt ovan antytts får anses fullt solvent och det enligt vår uppfattning i den situation, som i dag kan överblickas, icke finnes någon anledning befara, att aktieägarnas medel skola behöva tillgripas för fullgörandet av bolagets förpliktelser. Avgörande för utdelningsfrågan är bolagets ställning och vi förmena, att den utdelningspolitik Skandia fört icke ger anledning till någon befogad anmärkning.

Slutligen anse vi oss böra framhålla, att motionen och de tidningsskrivrier, vartill densamma givit anledning, vållat en märkbar oro på flera håll bland Nordstjernans försäkringstagare samt för en del av Nordstjernans inspektörer och ombud medfört svårigheter och avbräck i deras yrkesmässiga verksamhet. Vad som härvid särskilt — och enligt vårt förmenande med fullt fog — påtalats från fältnämnens sida har varit dels motionärens enligt egen uppgift på officiella siffror fotade placering av »ett tiotal av våra nitton livförsäkringsföretag» på »minussidan av soliditetsgränsen», vilket av allmänheten tolkats som liktydigt med insolvens, och dels hans ovan påtalade sammanställning av Nordstjernan och Liv-Victoria. Vi beklaga, att en person i den förtroendeställning — riksdagsman och sakkunnig vid försäkringsutredningen — som herr Hermansson bekläder kan finna med sin värdighet förenligt att genom dylika uttalanden skada svensk försäkringsverksamhet.

Vi hemställa, att föreningen måtte påyrka, att motionen lämnas utan avseende.

Stockholm den 4 mars 1939.

FÖRSÄKRINGSAKTIEBOLAGET SKANDIA

Ivar Sjögren.

LIFFÖRSÄKRINGS-AKTIEBOLAGET NORDSTJERNAN

W. Hemberg.